

«ΕΙ ΕΧΕΙΣ ΚΑΡΔΙΑΝ, ΔΥΝΑΣΑΙ ΣΩΘΗΝΑΙ»

Εισήγηση του Σεβ. Μητροπολίτου Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς

κ. Ιουστίνου

στην Παγκρήτια Σύναξη Νέων

2 Ιανουαρίου 2016

Σεβασμιώτατε Αρχιεπίσκοπε Κρήτης, πολυσέβαστε πατέρα Ειρηναΐε —μου ἀρέσει νά χρησιμοποιῶ αὐτή τήν ἔκφραση, διότι πραγματικά ἡ μέχρι τώρα ποιμαντορία σας, ἡ βιοτή σας, ἡ παρουσία σας μέσα στό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύει ὅτι εἶστε ἀληθινός πατέρας καί ποιμένας πολλῶν ἀνθρώπων καί πολλῶν ψυχῶν καί δίπλα σας ὁ ἄλλος ἀκριβῶς αἰσθάνεται ὅτι εἶναι υἱός, εἶναι τέκνον, καί ὄχι ἕνα νούμερο, ἕνα ἀσήμαντο πρόσωπο.

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, πατέρα Δαμασκηνέ, φίλε, ἀδελφέ ἀπό τά φοιτητικά χρόνια.

Σεβαστοί Πατέρες

Ὁσιολογιωτάτη Γερόντισσα τῆς Μονῆς Χρυσοπηγῆς, ἀγαπητές ἀδελφές

Νέοι καί νέες καί ὅσοι αἰσθάνεσθε νέοι καί νέες —διότι αὐτό πού χαρακτηρίζει κάποιον ὡς νέο ἢ κάποια ὡς νέα δέν εἶναι τόσο ἡ ἡλικία ὅσο ἡ καρδιά καί τό φρόνημα.

Πρίν ξεκινήσω τήν φτωχή καί ἄτεχνη —ὅσον ἀφορᾶ ἐμένα— κουβέντα μας (γιατί δέν θά ἤθελα αὐτή ἡ ὁμιλία νά εἶναι ἕνας στεῖρος καί ξερός μονόλογος· ἄλλωστε ἂν πᾶς νά μιλήσεις σέ νέους ἀνθρώπους στεῖρα, δηλαδή μονολογικά, εἶσαι ἤδη ἀποτυχημένος), νοιώθω τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσω ἀπό τά βάθη τῆς καρδιάς μου πρῶτα τόν ἅγιο Κρήτης, διότι αἰσθάνομαι τήν ἀγάπη του καί τήν τιμή πού δείχνει πρὸς τό φτωχό πρόσωπό μου πάντοτε νά μέ περιβάλλουν· δεύτερον τόν Ποιμενάρχη αὐτοῦ τοῦ τόπου, τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, διότι μέ τή δική του πρόσκληση καί εὐλογία βρίσκομαι στή σημερινή σύναξη· καί τόν εὐχαριστῶ γενικότερα γιά τήν εὐλογία πού μου παρέχει κάθε φορά πού ἔρχομαι στά Χανιά νά λειτουργῶ καί νά ἱεραργῶ· ἔπειτα νά εὐχαριστήσω τήν

πολυσέβαστη Γερόντισσα τῆς Μονῆς, τὴν Γερόντισσα Θεοξένη, πού κάτω ἀπό τὴ δική της μητρική σκέπη ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια πραγματοποιεῖται ἡ σύναξη αὐτῆ τῶν νέων, ἡ ὁποία ἔγινε παγκρήτια· νά εὐχαριστήσω τίς ἀδελφές τῆς Μονῆς, διότι κοπιάζουν καί κοπίασαν πάρα πολύ γι' αὐτὴ τὴ σύναξη· κι ἔπειτα νά εὐχαριστήσω ὅλους ἐσᾶς, πού σᾶς ἔχω ἀπέναντί μου, γιὰ τὴν ὑπομονή νά μέ ἀκούσετε.

Ἕνας νέος μοναχός κουβέντιαζε μέ τόν Γέροντά του καί τοῦ ἔλεγε: «Ἦλθα ἐδῶ στή σκήτη, ἦλθα μέ ζῆλο, ἦλθα μέ ἐνθουσιασμό, ἦλθα μέ ὄνειρα, ἦλθα μέ χαρά, καί βλέπω ὅτι ὅσο μακραίνει ὁ καιρός καί παραμένω ἐδῶ, ἡ ὑπόθεση τῆς σωτηρίας μου μοῦ φαίνεται πάρα πολύ δύσκολα ἐφικτή. Δυσκολεύομαι πολύ νά αισθανθῶ ὅτι μπορῶ νά χωρέσω σ' αὐτόν τόν χῶρο τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, τῆς ἀσκήσεως καί εὐρύτερα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Δυσκολεύομαι πολύ νά δῶ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ὄχι σάν κανόνες νομικιστικούς, πού μᾶς βάζουνε σέ μιά σειρά καί σέ μιά τάξη, γιὰ νά μπορεῖ κάποιος ἄλλος –ἐνδεχομένως καί ὁ Θεός– νά μᾶς ἐλέγχει, ἀλλά νά τούς δῶ σάν ἐντολές ἐλευθερίας· νά μοῦ παρέχουν ἐλευθερία, νά μπορῶ δηλαδή νά χαίρομαι ὅταν ἐφαρμόζω μιά ἐντολή μέσα στή ζωή μου. Δυσκολεύομαι αὐτά πού ἀκούω νά τά κάνω πράξη στή ζωή μου».

Τότε ὁ Γέροντας τόν κοίταξε μέσα στά μάτια καί τοῦ εἶπε: «Παιδί μου, εἰ ἔχεις καρδιά, δύνασαι σωθῆναι!». Ἄν ἔχεις καρδιά, μπορεῖς νά σωθεῖς!

Νομίζω ὅτι οἱ ἐνστάσεις αὐτοῦ τοῦ νέου μοναχοῦ εἶναι ἐνστάσεις καί ὅλων μας. Ὅλων τῶν νέων ἀνθρώπων, ἀλλά καί ἡμῶν τῶν μεγαλυτέρων σέ ἡλικία ἀνθρώπων. Μπαίνουμε μέσα στήν Ἐκκλησία μέ ἐνθουσιασμό, μπαίνουμε μέ χαρά, γνωρίζουμε ἐνδεχομένως ἕνα πρόσωπο πού μᾶς ἐμπνέει, ἐρχόμαστε στόν ἐκκλησιαστικό χῶρο, κάνουμε συνάξεις, μετέχουμε στή λατρεία, ἀρχίζουμε καί δεχόμαστε τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, συνειδητά πλέον, ὄχι παραδοσιακά λόγω τοῦ ὅτι βαπτισθήκαμε χριστιανοί, ἀλλά τοῦ ὅτι θέλουμε νά εἴμαστε χριστιανοί. Καί κάποια στιγμή αισθανόμαστε ἕναν κορσισμό ἐσωτερικό μέσα μας. Ἀρχίζουν λίγο νά μᾶς φαίνονται δύσκολα, λίγο περισσότερο κουραστικά, ἀρχίζουμε νά ξανασκεφτόμαστε μήπως ἡ ἐπιλογή μας νά εἴμαστε μέσα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἦταν καλή ἐπιλογή. Κι ἐκεῖ πού ὅταν διαβάζαμε ἕνα κομμάτι ἀπό τό Εὐαγγέλιο, συγκινούμασταν, ἐνθουσιαζόμασταν καί χαιρόμασταν, ξαφνικά ἀρχίζουν ὅλα νά μᾶς φαίνονται δυσβάστακτα.

Τί φταίει; Είναι πράγματι ο χώρος αυτός που κληθήκαμε να ζήσουμε, ή Εκκλησία, ένας χώρος που τελικά είναι χώρος εξαναγκασμού της ανθρώπινης ύπαρξης και συνείδησης, και υποταγής σε κάποιους νόμους και κανόνες, έστω ευαγγελικούς ή πατερικούς, ή είναι η Εκκλησία κάτι άλλο; Και γιατί να υπάρχουν άνθρωποι που να βλέπουν την Εκκλησία ως χώρο ελευθερίας, χάριτος και χαρᾶς και να υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι που να αισθάνονται ότι στην Εκκλησία πνιγόμαστε, ασφυκτιούμε κι ότι αυτό που προσφέρει ως βασική δωρεά ή Εκκλησία, που είναι η σωτηρία, είναι μία ανέφικτη υπόθεση, δεν είναι για εμάς, ίσως να είναι για άλλους, αλλά για εμάς δεν είναι.

Όλες αυτές οι ενστάσεις εν μέρει, παιδιά, είναι δικαιολογημένες ενστάσεις και όλα αυτά τα βιώματα είναι δικαιολογημένα βιώματα. Είναι αδύνατον να μην περάσει ένας αγωνιστής από αυτό το στάδιο της δευτέρας αμφισβήτησης, όπως την ονομάζω εγώ, δηλαδή το να αμφισβητήσεις τον Θεό και την Εκκλησία μέσα στην Εκκλησία, όταν συνειδητά έχεις έλθει μέσα στην Εκκλησία.

Πώς μπορεί, όμως, ο άνθρωπος να εξέλθει από αυτή την κατάσταση; Τήν απάντηση μάς τη δίδει ο Γέροντας του Γερροντικού: «Εάν έχεις καρδιά, μπορείς να σωθείς!».

«Δηλαδή δεν έχουμε καρδιά;». Αυτό είναι το πρώτο ερώτημα που εύκολα μπορούμε να θέσουμε, αν έχουμε καρδιά. Για να ρωτήσουμε, όμως, αν έχουμε κάτι, πρέπει να το γνωρίζουμε. Πρέπει να το γνωρίζουμε καλά. Έτσι, λοιπόν, καλό θα είναι να δοῦμε τί είναι καρδιά στην πατερική και στην άγιογραφική διδασκαλία.

Ο Απόστολος Πέτρος μιλάει για τον βαθύτερο, τον έσω της καρδιάς άνθρωπο. Θέλοντας να δώσει μια απάντηση για το ποιός είναι ο άνθρωπος, ο πνευματικός άνθρωπος, λέγει ότι ο πνευματικός άνθρωπος είναι η βαθεΐα καρδιά. Κι όταν λέμε «καρδιά» στην ορθόδοξη θεολογία, φυσικά δεν έννοούμε αυτόν τον μῦ τον ευαίσθητο, ο οποίος καθώς κτυπάει σε τακτικούς κτύπους φιλτράρει το αίμα και το διοχετεύει στον έγκέφαλο και στα άλλα μέλη του σώματος, για να μπορέσουν να ζήσουν. Αλλά όταν λέμε στην πατερική και άγιογραφική όρολογία «καρδιά», έννοούμε όλον τον άνθρωπο, τον σύνολο άνθρωπο, την ύπαρξη όλου του ανθρώπου.

Σε αυτόν τον χώρο ακριβῶς, σε αυτόν τον σύνολο πνευματικό άνθρωπο, απευθύνεται το Πνεῦμα του Θεοῦ πολλές φορές κι εκεί μέσα κατασκηνώνει, από την ημέρα της βαπτίσεώς μας ἔως και την ὥρα του θανάτου μας, αλλά και μετά

από την ώρα του θανάτου μας. Στρέφεται ο Θεός προς την καρδιά του ανθρώπου, προς την πνευματική του δηλαδή ύπαρξη. Καθημερινά το Πνεῦμα του Θεού, λέει, επιφέρεται, όπως επιφερόταν πάνω από τα ύδατα πριν από τη δημιουργία του κόσμου. Δείτε πόσο μᾶς αγαπάει ο Θεός. Επιφέρεται πάνω από την καρδιά μας, ἀπ' τὴν ὑπαρξή μας τὴν πνευματική. Τό λέει ὁ Ἰώβ αὐτό πού σᾶς λέω. Ὅλη Του τὴν προσοχή ὁ Θεός τὴν κατευθύνει πρὸς τὴν πνευματική ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὴν καρδιά. Καί γιατί τὴν κατευθύνει πρὸς τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου; Γιατί ἐκεῖ εἶναι ὁ φυσικός χώρος τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν ἀνθρώπινη φύση. Γιὰ νὰ τό καταλάβουμε καλύτερα, ἐκεῖ εἶναι ἡ φάτνη ὅπου γεννᾶται ἀενάως ὁ Θεός. Προσέξτε τί λέω, παιδιά! Δέν λέω «γεννήθηκε στή φάτνη τῆς ὑπάρξεώς μας ὁ Θεός», ἀλλά «γεννᾶται». Γεννᾶται συνεχῶς καί διαρκῶς ὁ Θεός. Δέν εἶναι μιὰ στιγμιαία κατάσταση ἡ γέννηση τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν καρδιά μας, ἀλλά εἶναι μιὰ διαρκῆς κατάσταση. Ὁ Θεός συνεχῶς γεννᾶται μέσα στὴν ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου. Γεννᾶται, λοιπόν, ὁ Θεός μέσα στὴν ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου, μέσα στὴν πνευματική του καρδιά. Θέλει νὰ γεννᾶται. Ἀλλά ἂν ὁ ἄνθρωπος δέν θέλει νὰ γεννᾶται ὁ Θεός, ὁ Θεός θά μένει μακριά.

Εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐλογία, ἀλλά –ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ἡ ἔκφραση, πού ἀκούγεται λίγο σκληρή– καί ἡ μεγαλύτερη κατάρα τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἐλευθερία του καί τό αὐτεξούσιό του. Γιατί; Ἡ μεγαλύτερη εὐλογία εἶναι γιατί ὁμοιάζει πρὸς τόν Θεό μέ τὴν ἐλευθερία. Ὁ Θεός εἶναι ἐλεύθερος, οἱ σχέσεις μέσα στὴν Ἁγία Τριάδα εἶναι ἐλεύθερες, ὡς ἐκ τούτου ἡ παροχή ἐλευθερίας στόν ἄνθρωπο, στὴν πνευματική του ὑπαρξη, στὴν καρδιά του εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐλογία. Ἀλλά εἶναι καί ἡ μεγαλύτερη κατάρα, γιατί ὅσο κι ἂν θέλει ὁ Θεός νὰ μᾶς σώσει, ἂν ἐμεῖς δέν θέλουμε νὰ σωθοῦμε, ὁ Θεός δέν θά κάνει οὔτε ἓνα μικρό βηματάκι πρὸς ἐμᾶς. Πρέπει ἐμεῖς νὰ θέλουμε νὰ σωθοῦμε. Πρέπει ἐμεῖς νὰ θέλουμε νὰ κοινωνήσουμε μέ τόν Θεό ἢ νὰ κοινωνοῦμε διαρκῶς μέ τόν Θεό. Ἐάν ἐμεῖς δέν θέλουμε, τί γίνεται; Ἡ χάρις συστέλλεται. Ἀλλά ὅπως λένε οἱ Πατέρες –ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ πάλι ἡ ἔκφραση ἡ ἀνθρωποπαθής– ἡ χάρις ἔρχεται πρὸς τὰ πάνω καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιο ἐπιφέρεται πάνω ἀπό τὴν καρδιά μας καί μόλις ἀκούσει ἓνα νυγμό μετανοίας, μέ ταχύτητα φωτός ξαναέρχεται μέσα στὴν καρδιά μας. Γιατί; Γιατί ὁ Θεός θέλει νὰ μᾶς σώσει, «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν».

Ξεκαθαρίζουμε, λοιπόν, γιὰ νὰ καταλάβουμε τό θέμα μας καλύτερα ὅτι ὅταν μιλάμε γιὰ καρδιά, μιλάμε γιὰ τὴν ὅλη ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου.

Όμως τό θέμα ἔχει δύο πυρῆνες: ἡ καρδιά καί ἡ σωτηρία.

Ἄς δοῦμε τί εἶναι ἡ σωτηρία. Γιατί πολλές φορές ἔχουμε μιά πολύ ἀπρόσωπη ἔννοια περί σωτηρίας. Μᾶς κουράζει ἀφάνταστα νά κατανοήσουμε τί εἶναι ἡ σωτηρία. Μερικοί λένε ὅτι σωτηρία εἶναι ἡ κατάκτηση ἢ ἀπόκτηση τοῦ Παραδείσου —λανθασμένες ἐκφράσεις «ἀπόκτηση» καί «κατάκτηση», διότι δέν γίνεται ἐμεῖς οὔτε νά κατακτήσουμε οὔτε νά ἀποκτήσουμε τόν Παράδεισο. Ἐγώ θά ἔλεγα, σωτηρία εἶναι τό νά μᾶς χαριστεῖ ὁ Παράδεισος. Ναί, ὁ Παράδεισος!

Ἀλλά γιά κάποιους ἀπό ἐμᾶς ὁ Παράδεισος δέν λέει τίποτα. Πῶς ἐγώ νά ποθήσω κάτι πού δέν τό ἔχω δεῖ; Μέ μιά ἐπαγγελία, μέ μιά ὑπόσχεση μόνο; Μά ἐσεῖς οἱ νέοι θέλετε στά χέρια σας τεκμήρια, θέλετε ἐμπειρίες, Δηλαδή τό Εὐαγγέλιο μᾶς ὑπόσχεται πράγματα τά ὅποια θά τά βιώσουμε ἐκεῖ, στήν ἄλλη ζωή, ἐδῶ τίποτα; Μά δέν εἴμαστε καί ὕλη; Δέν εἴμαστε καί αἰσθήσεις; Δέν θέλουμε κάτι πιά χειροπιαστό;

Τί εἶναι, λοιπόν, ἡ σωτηρία; Τί εἶναι αὐτός ὁ Παράδεισος; Καί πῶς ἐγώ νά τόν ποθήσω, ἀφοῦ δέν τόν γνωρίζω; Παιδιά, «σωτηρία», «παράδεισος», «αἰώνια ζωή» — διαλέξτε ὅ,τι θέλετε— δέν εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπό τή συνάντησή μας μέ τόν Χριστό καί μέ τό πρόσωπό Του. Ὅταν ἐγώ συναντήσω τόν Χριστό, σώθηκα. Ὅταν ἐγώ ἐνωθῶ μέ τόν Χριστό, ζῶ τόν Παράδεισο πρίν τόν Παράδεισο. Ἄρα τό ζητούμενο ποιό εἶναι; Νά γνωρίσουμε τόν Χριστό, νά ζήσουμε μέ τόν Χριστό. Νά γνωρίσουμε καί νά ζήσουμε. Στήν ἀρχή· γιατί τό τελικό ζητούμενο εἶναι οὔτε νά γνωρίσω οὔτε νά ζήσω. Ἀλλά ποιό εἶναι; Νά γίνω ἕνα μέ τόν Χριστό. Κι αὐτό εἶναι Παράδεισος. Κι αὐτό μπορούμε νά τό ζήσουμε ἀπό αὐτή τή ζωή.

Πρέπει νά ξέρουμε ὅτι ὅποιος δέν ζήσει ἐδῶ Παράδεισο, οὔτε στήν ἄλλη ζωή θά ζήσει. Δηλαδή ὅποιος δέν ζήσει Χριστό ἐδῶ, οὔτε στήν ἄλλη ζωή θά ζήσει.

Ἔτσι, λοιπόν βάζουμε καί ὀρίζουμε ὅτι ἡ σωτηρία, ὁ παράδεισος, ἡ αἰώνια ζωή εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί τίποτ' ἄλλο.

Ὅρισame τί εἶναι «καρδιά», ὀρισame τί εἶναι «σωτηρία», καί αὐτά τά δύο θέματα συνδέονται μέ ἕνα «δύνασαι». Ἄν θέλει, δηλαδή, ἡ ὑπαρξή σου νά σωθεῖ, πρέπει νά ἔχεις, λέει, καρδιά.

Γιά νά τό δοῦμε τώρα τό θέμα μας στό κέντρο του. Μᾶς εἶπε ὁ Χριστός κάτι πολύ ὁμορφο στούς μακαρισμούς: «Μακάριοι οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοί τόν Θεόν ὄψονται». Εἶπαμε ὅτι θέλουμε νά γνωρίσουμε τόν Χριστό. Εἶπαμε ὅτι θέλουμε νά ζήσουμε τόν Παράδεισο στή γῆ. Εἶπαμε ὅτι ποθοῦμε νά ζήσουμε τήν αἰώνια ζωή

από αυτή τη ζωή. Και είπαμε ότι όλα αυτά συμπυκνώνονται και συμπεριλαμβάνονται στο πρόσωπο του Χριστού. Ψάχνουμε, λοιπόν, τον Χριστό. Θέλουμε τον Χριστό. Πώς θα Τόν γνωρίσουμε; Μόνο καθαρίζοντας την καρδιά μας.

Η άσκηση είναι μιά λέξη πού στίς ημέρες μας τρομάζει. Είναι μιά λέξη πού ο σύγχρονος κόσμος δέν θέλει νά τήν ακούσει. Και κυρίως τήν άσκηση στό πνευματικό επίπεδο, στόν πνευματικό χῶρο καί τομέα. Γιά άσκηση στό σῶμα μιλοῦν ὅλοι καί τήν προτείνουν ὅλοι. Άσκηση στήν ψυχή καί στήν πνευματική μας ὑπαρξη κανένας δέν προτείνει. Άπαραίτητη, λοιπόν, προϋπόθεση γιά τή γνώση τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ καθαρή καρδιά. Καί εἶναι ἡ άσκηση πού καθαρίζει τήν καρδιά.

Ἐλεγε ὁ Γέροντας Αἰμιλιανός Σιμωνοπετρίτης κάτι πολύ ἀπλό καί ὠραῖο: «Μέ γεμάτες κοιλιές καί γεμάτα μυαλά, δέν μπορεῖς Θεό νά δεῖς». Τό ἔλεγε ἔτσι πολύ ἀπλά καί πεζά, θά ἔλεγα, ἀλλά εἶναι πολύ οὐσιαστικό αὐτό πού λέει. Ἐάν θέλουμε νά δοῦμε τόν Θεό, πρέπει νά ἀσκηθοῦμε, παιδιά. Καί ἀσκούμαστε ἐντός τοῦ χώρου τῆς Ἐκκλησίας.

Κάποιος θά πεῖ: «Μά νά ἀσκηθῶ γιά κάτι πού δέν γνωρίζω;». Στήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολή ὁ Απόστολος Παῦλος μιλάει πολύ λυρικά καί λέει, «ποιός μπορεῖ νά μέ χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ;... οὔτε θάνατος, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε πείνα, οὔτε ἀρρώστια, τίποτα δέν μπορεῖ νά μέ χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ». Καί καταλήγει λέγοντας ὅτι Τόν ἀγαπῶ ἔτσι, διότι «Αὐτός ἡμᾶς πρῶτος ἠγάπησεν». Πρῶτος μᾶς ἀγάπησε καί μετὰ Τόν ἀγαποῦμε. Τί θέλω νά πῶ μέ αὐτό; Πρῶτος μᾶς φανερώθηκε καί μετὰ ἐμεῖς Τόν ψάχνουμε νά Τόν βροῦμε. Δηλαδή ὅλοι ἐσεῖς πού εἶστε ἐδῶ καί ὅλοι ἐμεῖς πού εἴμαστε ἀπέναντί σας, εἴμαστε ἐδῶ ὄχι γιατί ἐμεῖς ἀνακαλύψαμε τόν Χριστό –προσέξτε!–, εἴμαστε ἐδῶ γιατί ὁ Χριστός μᾶς ἀποκαλύφθηκε. Μᾶς φανερώθηκε. Ἄνοιξε τά χέρια Του καί εἶπε «ψηλαφήσετέ με». Ἐδειξε τήν πλευρά Του καί εἶπε «βάλε τόν δάκτυλό σου ἐπί τήν πλευράν μου καί ἐπί τόν τύπον τῶν ἡλῶν». Καί ὄχι μόνο. Ἀλλά μᾶς ἀποκαλύφθηκε ὡς ἀγάπη, ὡς αὔρα λεπτή, ὅπως λέει καί στήν Δ' Βασιλειῶν, πού μέ συγκινεῖ ιδιαίτερα ἐκεῖνο τό κομμάτι. Καί ἦλθε καί μᾶς μίλησε καί μᾶς ψιθύρισε καί μᾶς εἶπε πόσο πολύ μᾶς ἀγαπάει κι ὅτι Αὐτός εἶναι ὁ Πατέρας μας. Καί χάρησε τούς πόνους μας καί τίς ἀπογοητεύσεις μας καί γλύκανε τό πικρό μας στόμα καί μᾶς κάλεσε σέ ἀκολουθία. Ἄρα μᾶς ἀποκαλύφθηκε ὁ Χριστός.

Ὅμως, προσέξτε! Ἐπειδή ὁ Χριστός θέλει ἐλεύθερα νά Τόν ἀκολουθοῦμε, μᾶς δίνει κάποια περίοδο χάριτος στήν ἀρχή τῆς οὐσιαστικῆς σχέσης μας μαζί Του καί

στή συνέχεια κρύβεται και χάνεται. Γιατί; Γιατί θέλει να Τόν ψάξουμε. Να δοῦμε ἄν αὐτή ἡ σχέση πού δημιουργήθηκε ἀνάμεσα στόν Χριστό καί τήν καρδιά μου εἶναι μιά σχέση ἀλήθειας καί ἀληθινῆς ἀγάπης κι ὄχι μιά σχέση συμφέροντος. Διότι, παιδιά, πολλές φορές πλησιάζουμε τόν Θεό γιατί μᾶς καλύπτει κάποιες ψυχολογικές ἀνάγκες καί γιατί μᾶς δίνει μιά ψυχική ἰσορροπία καί μιά πνευματική ἰσορροπία καί χαιρόμαστε γιατί βρίσκουμε πράγματα πού δέν τά βρήκαμε σέ ἄλλους χώρους. Ἀλλά αὐτό γίνεται γιατί ὁ Θεός μᾶς ἀποκαλύφθηκε καί γιατί ὁ Θεός μᾶς προσφέρει. Ἐλάτε να δοῦμε τώρα, πού παύω ἐγώ να σοῦ προσφέρω καί παύω να σοῦ φανερώνομαι, θά συνεχίζεις να μ' ἀγαπᾶς; Ἐσύ μ' ἀγαπᾶς γιατί εἶδες καί πιστεύεις γιατί εἶδες, πρέπει ὅμως τώρα να μή δεις καί να συνεχίσεις να πιστεύεις καί να μ' ἀγαπᾶς.

Κι ἐπειδή στήν Ἐκκλησία μας ἀγάπη δέν εἶναι σίγουρα τό συναίσθημα, εἶναι κάτι πολύ περισσότερο ἀπό συναίσθημα, τήν ἀγάπη μας τήν ἐκδηλώνουμε ἔμπρακτα πρὸς τόν Θεό, ὄχι συναισθηματικά. Γιατί εἶναι πολύ εὐκολο να λέω, «Χριστέ μου, Σ' ἀγαπῶ», καί να μήν κάνω τίποτα γιά τόν Χριστό. Ἡ ἔκφραση τῆς ἀγάπης μας εἶναι ἡ ἄσκησή μας. Ὁ καθαρισμός τῆς καρδιάς μας. Οἱ Πατέρες ἐπιμένουν πάρα πολύ στήν καθαρότητα τῆς καρδιάς. Λέγουν ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος βαπτίζεται, δέχεται ὡς χάρισμα ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα μιά σαρκίνη καρδιά, μιά καρδιά ἀνθρώπινη, ἔτσι θά σᾶς τό πῶ. Τήν καρδιά τοῦ Ἀδάμ πρὶν ἀπό τήν πτώση καί ἀπό τήν ἁμαρτία. Τήν ἡμέρα τῆς βαπτίσεώς μας ὅλοι ἀποκτοῦμε τήν πνευματική καρδιά τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὔας πρὶν ἀπό τήν πτώση. Ὅμως, ὅπως ἡ καρδιά τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὔας –πάντα μιῶ γιά πνευματική καρδιά, μήν τή συγχέετε μέ τήν καρδιά κάτω ἀπό τό στέρνο– ἐσκληρύνθη μετά ἀπό τήν ἀνυπακοή καί τήν ἁμαρτία καί ἀπό σαρκίνη καρδιά ἔγινε βραχώδης καρδιά, πέτρινη καρδιά, σκληρή καρδιά, ἔτσι ἀκριβῶς καί ἡ δική μας καρδιά μετά τήν πτώση μας στήν ἁμαρτία ἀρχίζει καί γίνεται σκληρή καί πέτρινη καρδιά. Σέ μιά σκληρή καί πέτρινη καρδιά δέν μπορεῖ να εἰσέλθει τό Ἅγιο Πνεῦμα. Γιατί; Ὅχι γιατί δέν μπορεῖ, ὅλα τά μπορεῖ ὁ Θεός. Ἀλλά γιατί σέβεται, ὅπως σᾶς εἶπα, τήν ἐλευθερία μας.

Πρέπει ὁ ἄνθρωπος να ἀρχίζει να καλλιεργεῖ τήν καρδιά του. Καί τό πρῶτο βασικό βῆμα γιά να ἀρχίσουμε να σπᾶμε τά βράχια τῆς καρδιάς μας καί να καθαρίζουμε τά πάθη μας εἶναι να ἀναγνωρίσουμε αὐτό πού εἴμαστε καί να τό ἀποδεχτοῦμε. Οἱ περισσότεροι ἀπό ἐμᾶς φοβούμαστε να ἀποδεχτοῦμε αὐτό πού εἴμαστε. Πολλές φορές ἔχουμε σχέση μέ πνευματικό πατέρα, ἐξομολογούμεστε

τακτικά, λέμε δηλαδή ότι είμαστε στον χώρο της Ἐκκλησίας. Κι ἐνῶ εἶναι σκληρή ἡ καρδιά μας, βάζουμε καί κολλοῦμε πάνω λουλουδάκια, πού ἔχουνε οὔτε μιά μέρα ζωῆς, γιά νά πείσουμε τόν ἑαυτό μας ὅτι ἔχουμε λουλούδια καί μετά νά πείσουμε καί τόν πνευματικό ὅτι ἔχουμε λουλούδια. Δέν ἀποδεχόμαστε δηλαδή αὐτό πού εἶμαστε. Εἶναι πολύ βασικό βῆμα στήν πνευματική ζωή νά πεῖς: «Κύριε, αὐτός εἶμαι! Αὐτό τό σκουπίδι εἶμαι, αὐτή ἡ στάχτη, πού ἔλεγε καί ὁ Δαβίδ. Εἶμαι αὐτός, μέ τά ἐλαττώματά μου καί μέ τά προτερήματά μου. Κι ἐπειδή Ἐσύ εἶσαι Πατέρας, θέλω νά μέ δεχτεῖς ἔτσι ὅπως εἶμαι». Αὐτή ἡ σκέψη, παιδιά, μαλακώνει πάρα πολύ τήν καρδιά, τόν ἔσω ἄνθρωπο, καί τόν καταλύσει.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, πού ζοῦσε πολύ ἔντονα ὅλες αὐτές τίς περιπέτειες τῆς καρδιάς του, σέ ἕνα ποίημά του γράφει –πρός τόν Χριστό τό ἀπευθύνει· ἔστειλε γράμματα στόν Χριστό ὁ ἅγιος Γρηγόριος. Τοῦ γράφει, λοιπόν, σ' ἕνα ποίημά του: «Κύριε, αὐτός εἶμαι, ὅπως μέ βλέπεις κι ὅπως μέ ξέρεις. Ἄν ἤθελες νά ἴμαι κάτι ἄλλο νά μ' ἔκανες». Εἶναι πάρα πολύ ὠραῖο, Σεβασμιώτατε, αὐτό! Αἰσθάνεται τόν Θεό Πατέρα. Αἰσθάνεται ὅτι δέν ἔχει τίποτα νά κρύψει ἀπό τόν Θεό. Αἰσθάνεται, ὅμως καί ἀγωνίζεται γιά νά ἀλλάξει κάποια πράγματα.

Καί δέν ἀλλάζω. Μά παλεύω, πέφτω, σηκώνομαι, πέφτω, σηκώνομαι, πέφτω, σηκώνομαι... Δέν γίνεται τίποτα! Δέν ἀπογοητεύομαι, δέν κλαίω τό μαῦρο μου τό ριζικό, δέν λέω ἀφοῦ δέν τά καταφέρνω, τά παρατάω καί φεύγω καί πάω σ' ἄλλο χῶρο. Ἀλλά τί λέω; «Θεέ μου, αὐτός εἶμαι, ἐλέησέ με! Κάνε με κάτι ἄλλο, ἂν θέλεις. Τόσο μπορῶ ἐγώ νά κάνω».

Καί αὐτή ἡ αἴσθησις, παιδιά, σοῦ δίνει μιά ἄνεση στόν ἄγωνα σου καί στήν ἄσκησή σου. Δέν σέ συνθλίβει. Ἀλλά τί σέ κάνει; Υἱόν Θεοῦ κατά χάριν. Γιατί τά παιδιά τοῦ Θεοῦ –κι αὐτό νά τό βάλουμε καλά στό μυαλό μας– δέν εἶναι τά παιδιά τά ἀτσαλάκωτα, τά λεγόμενα «καλά παιδιά». Παιδιά τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτά πού μέ ὑπευθυνότητα καί μέ ἀλήθεια ἀποδέχονται αὐτό πού εἶναι καί τό δίνουν στόν Θεό ὅπως εἶναι, λέγοντάς Του: «Κάνε με ὅ,τι θέλεις καί πλάσε με ὅπως θέλεις».

Ὅταν, λοιπόν, ἀποδεχόμαστε αὐτό πού εἶμαστε, τότε ἐλευθερώνεται ὁ χῶρος τῆς καρδιάς καί γίνεται ἕνας τεκτονικός σεισμός μέσα στήν καρδιά, καί, ὅπως ὅταν ἀναστήθηκε ὁ Κύριος ἄνοιξε τό καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ καί ἐσχίσθη εἰς δύο, ἔτσι καί τό δικό μας σκληρό καταπέτασμα ἀνοίγει, σχίζεται στά δύο καί εἰσέρχεται ἀπό κεῖ μέσα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Καί τότε γίνεται τό ἐξῆς θαῦμα μέσα στήν καρδιά μας, παιδιά. Οἱ ἐντολές παύουν νά εἶναι ἐντολές. Ἀλλά τί εἶναι; Εἶναι καταθέσεις

καρδιακές άνθρωπου πού λέγει ἔμπρακτα στόν Θεό: «Ἐγώ θέλω νά ἴμαι μαζί Σου! Σ' Ἐσένα μόνο ἀμαρτάνω κι Ἐσένα ὅμως μόνο λατρεύω». Καί τότε τό Εὐαγγέλιο παίρνει ἄλλη μορφή. Δέν εἶναι ἕνα βιβλίο μιᾶς θρησκείας ἱερό, πού πρέπει νά τό παπαγαλίσουμε, νά τό μάθουμε καί νά τό ἐφαρμόσουμε. Ἀλλά τί γίνεται τό Εὐαγγέλιο τότε; Γίνεται ψωμί καί νερό. Καί τότε ἔρχεται ὁ Χριστός ἀναστημένος μέσα στήν καρδιά σου.

Οἱ Πατέρες λέγουν ὅτι βασικό κομμάτι τῆς σχέσεως τῆς καρδιᾶς καί τοῦ Προσώπου τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ θεῖος ἔρωτας. Πολλές φορές μιλάμε γιά θεῖο ἔρωτα. Ὅμως, παιδιά, ὁ θεῖος ἔρωτας δέν εἶναι –ἐπαναλαμβάνω– μιά συναισθηματική κατάσταση. Καμμιά φορά μπερδεύουμε τό συναίσθημα μέ τήν ἀλήθεια. Φοβοῦμαι ὅτι τό συναίσθημα ἔχει πολύ μικρό μέρος τῆς ἀλήθειας. Περισσότερο μᾶς μπερδεύει τό συναίσθημα καί λιγότερο μᾶς ὁδηγεῖ στήν ἀλήθεια.

Ἐάν θέλω νά καλλιεργήσω τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τόν θεῖο ἔρωτα, δέν περνάει ἀπό ἄλλου ὁ δρόμος, παρά μόνον ἀπό τήν ἄσκηση. Δέν μπορῶ νά ἀγαπήσω τόν Θεό χωρίς νά ἀσκοῦμαι. Καί κυρίως δέν μπορῶ νά ἀγαπήσω τόν Θεό χωρίς νά μετανοῶ. Διότι ἡ μεγαλύτερη ἄσκηση δέν εἶναι τό νά κάνουμε ἀλάδωτες νηστεῖες οὔτε ἀγρυπνίες. Ἡ μεγαλύτερη ἄσκηση εἶναι νά μετανοῶ. Καί «μετανοῶ» σημαίνει ὅτι δέν θέλω νά μείνω μακριά ἀπό τόν Θεό καί δέν θέλω νά χάσω τόν Παράδεισο. Μιά καρδιά πού ἀγαπάει τόν Θεό εἶναι ἀδύνατον νά Τόν ἐγκαταλείψει. Ἀλλά ἐπαναλαμβάνω καί λέγω ὅτι ἡ καρδιά πού δέν καθαρίζεται –καί θέλω νά τό τονίσω αὐτό– εἶναι ἀδύνατον νά μπορέσει νά ζήσει γνήσια τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Μᾶς τραβᾶνε τά πάθη. Ἄν μέσα στήν ἐκκλησία ἀφήναμε τή σκέψη νά ἀπλωθεῖ, δέν θά παρακολουθούσαμε οὔτε ἕνα «Κύριε ἐλέησον». Τό ὅτι μαζεύουμε τή σκέψη, αὐτό εἶναι ἄσκηση. Κι ὁ Θεός βλέπει τήν ἄσκηση καί μᾶς εὐλογεῖ. Καί κάνουμε ἐμεῖς ἕνα βῆμα, κι Αὐτός κάνει πενήντα πρὸς ἐμᾶς.

Στήν «Ἀποκάλυψη» λέγει κάτι ὁμορφο. Εἶναι μιά εικόνα: ὁ Χριστός βρῖσκεται ἔξω ἀπό μιά καρδιά, μιά πόρτα, καί χτυπάει τήν πόρτα. Αὐτός ὁ χτύπος τοῦ Χριστοῦ στήν καρδιά μας εἶναι καθημερινός. Ἐπειδή, παιδιά, ἐμεῖς ἔχουμε τήν τάση νά ξεχνοῦμε ποιός πρέπει νά εἶναι ὁ μέγας ἔνοικος μέσα στήν καρδιά μας, ὁ Χριστός ταπεινώνεται καί περνάει ἀπό τίς πόρτες τῶν καρδιῶν μας κάθε ἡμέρα καί μᾶς χτυπάει μέ διαφόρους τρόπους διακριτικά αὐτή τήν πόρτα τῆς καρδιᾶς μας καί μᾶς λέει: «Ἄνοιξε, παιδί μου, νά εἰσέλθω». Ἐάν ἀκούσουμε τή φωνή Του κι ἀνοιξοῦμε,

μονήν θά ποιήσομεν μετ' Αὐτοῦ, δηλαδή θά κατοικήσει ὁ Θεός μέσα μας. Κι ἂν δέν τήν ἀνοίξουμε, δέν ξαναχτυπάει. Γιατί σέβεται τήν ἐλευθερία μας.

Παιδιά, ἡ πνευματική ζωή δέν εἶναι ἓνα κομμάτι τῆς ζωῆς μας, ἀλλά εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή μας. Ἄν δέν τό κατανοήσουμε αὐτό, τότε ὄχι μόνο ἡ σωτηρία μας θά φαίνεται κάτι πολύ μακρινό, ἀλλά τά πιό ἀπλά πράγματα μέσα στήν πίστη μας θά φαίνονται βαρετά καί ἀνούσια. Καί πνευματική ζωή θά γίνεῖ ἡ ὅλη ζωή μας, ἂν γίνεῖ ἡ ζωή μας ζωή Του καί ἡ ζωή Του ζωή μας. Ἐάν, δηλαδή, μέ ἄλλα λόγια ὁ Χριστός δέν εἶναι ὁ μέγας ἀγνωστος τῆς ζωῆς μας, οὔτε ὁ θρησκευτικός ἀρχηγός τῆς θρησκείας μας, ἀλλά εἶναι ὁ φίλος καί ἀδελφός μας, ὁ «κολλητός» μας, ὁ ἔρωτας ὁ πρῶτος καί ὁ μέγας κι ὁ τελευταῖος κι ὁ ὀλόκληρος. Ἄν, δηλαδή, δέν αισθανθοῦμε –ἄς μέ συγχωρέσουν οἱ ἅγιοι ἀρχιερεῖς γιά τήν ἔκφραση καί οἱ ἅγιες γερόντισσες, εἶναι νεανική ἔκφραση–, ἂν δέν αισθανθοῦμε αὐτήν τήν καψούρα μέσα στήν καρδιά μας γιά τόν Χριστό, νά αισθανθοῦμε τή γλυκύτητα πού αισθάνεται κάποιος πού εἶναι ἐρωτευμένος μέ τόν ἀπέναντί του, ἀλλά σέ ὑπέροστο βαθμό καί σέ διαφορετική ποιότητα, τότε ἡ σωτηρία μας θά ἔναι κάτι μακρινό.

Γι' αὐτό, παιδιά, ἔτσι ταπεινά, πολύ ταπεινά, θά ἤθελα νά κλείσω αὐτήν τήν ὁμιλία λέγοντας: τό μεγάλο ζητούμενο τῆς ζωῆς μας εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ μέσ στή ζωή μας καί ἡ κοινωνία μας μέ τόν Χριστό. Καί τότε θά ἔχουμε καρδιά. Θά ἔχουμε καρδιά πού θά ἀγκαλιάζει ὅλους καί ὅλα. Θά ἔχουμε καρδιά πού θά ἀγαπάει ὅλους καί ὅλα. Θά ἔχουμε καρδιά πού θά συγχωρεῖ ὅλους καί ὅλα. Ἄν ἔχουμε τόν Χριστό στή ζωή μας, ὁ ἀδελφός μας δέν θά εἶναι ὁ ἐχθρός μας, ἀλλά θά εἶναι ὁ Κύριος καί Θεός μας. Ἄν ἔχουμε μέσ στήν καρδιά μας τόν Χριστό, τότε αὐτός ὁ κόσμος δέν θά εἶναι ἓνα ἐφαλτήριο πού θά μᾶς ὀδηγεῖ στήν ἀπογοήτευση, στήν ἀπελπισία καί στήν αὐτοχειρία, ἀλλά θά εἶναι ἓνας μικρός παράδεισος πού θά ἀφομοιώνει ὅλους τούς πόνους κι ὅλες τίς στεναχώριες καί θά μᾶς δίνει τή δύναμη νά συνεχίζουμε ν' ἀγωνιζόμαστε γιά ν' ἀνεβοῦμε λίγο ψηλότερα. Κι ἂν ἔχουμε τόν Χριστό, τέλος, μέσα στήν καρδιά μας, τότε θά στρεφόμαστε στήν καρδιά μας καί θά λέμε μέ πολύ ἔρωτα καί πολύ πόνο καί πάθος: «Καρδιά μου ἐσύ!», καί θά χαιρόμαστε γι' αὐτήν τήν καρδιά, διότι αὐτή ἡ καρδιά θά εἶναι ὁ δρόμος πού ὀδηγεῖ στόν Ἡγαπημένο, στόν Ἰησοῦ Χριστό. Καί τότε ὅλ' αὐτά πού μᾶς κούραζαν θά παύσουν νά μᾶς κουράζουν κι ὅλ' αὐτά πού δέν μᾶς ἐνέπνεαν θά μᾶς ἐμπνέουν. Γιατί τότε καινή καρδιά θά μᾶς δώσει, ὅπως λέγει πάλι τό Εὐαγγέλιο, καινούργια

καρδιά, καρδιά χαριτωμένη από τόν Θεό, καρδιά ή όποια θά ανοίγει δρόμους πού θά όδηγοῦν στήν καρδιά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, στόν οὐράνιο Παράδεισο.

Εὐχηθεῖτε, ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, κάπως ἔτσι νά βαδίσουμε, ὅπως λέγουν οἱ Πατέρες καί τά παλληκάρια μας καί οἱ κοπέλες μας ἐδῶ, πού εἶναι ἀπέναντί μας καί μᾶς βλέπουν· νά τολμήσουμε ὅλοι μαζί νά ἀγαπήσουμε πάνω ἀπό τόν ἑαυτό μας καί ἀπό τούς ἄλλους τόν Θεό μας καί νά ἀγαπήσουμε ἀληθινά καί τόν ἑαυτό μας καί τούς ἄλλους.

Νά ᾽στε καλά, παιδιά! Καλή χρονιά!